

Ürün Raporu

PATATES

2020

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA
GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**Ürün Raporu
PATATES
2020**

Hazırlayan

Zehra YEGÜL

zehra.yegul@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 326
ISBN: 978-605-7599-53-7

Kasım 2020

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı,
06800, Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833
Faks: 0312 287 5458

**© TEPGE Her Hakkı
Saklıdır.**

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz
ve/veya dağıtılamaz. Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	i
ŞEKİLLER LİSTESİ	i
1. Giriş.....	1
2. Dünyada Durum	1
2.1. Dünya Patates Ekim Alanı	1
2.2. Dünya Patates Üretimi	2
2.3. Dış Ticaret.....	3
2.3.1. İthalat.....	3
2.3.2. İhracat.....	4
2.4. Patates Üretici Fiyatları.....	5
3. Türkiye’de Durum.....	5
3.1. Türkiye’de Patates Ekim Alanı	5
3.2. Türkiye’de Patates Üretimi	6
3.3. Türkiye’de Patates Tüketimi	7
3.4. Türkiye’de Patates Dış Ticareti.....	7
3.4.1. İthalat.....	7
3.4.2. İhracat.....	8
3.5. Türkiye Patates Fiyatları	8
3.6. Türkiye’de Patates Destekleme Politikaları	8
3.7. Türkiye Patates Girdi Pariteleri.....	9
4. Genel Değerlendirme	9
Ek Tablolar.....	10
Kaynaklar	14

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Ülkelere Göre Dünya Patates Ekim Alanı (bin ha)	1
Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Patates Üretimi (bin ton)	2
Tablo 3. Yıllara Göre Dünya Patates Verimi (kg/ha)	3
Tablo 4. Ülkelere Göre Dünya Patates İthalatı (bin ton)	3
Tablo 5. Ülkelere Göre Dünya Patates İhracatı (bin ton)	4
Tablo 6. Önemli İhracatçı ve Üretici Ülkelerde Patates Üretici Fiyatları (\$/ton)	5
Tablo 7. İllere Göre Türkiye Patates Ekim Alanları (ha)	5
Tablo 8. İllere Göre Türkiye Patates Üretimi (ton)	6
Tablo 9. Türkiye Patates Verimi (kg/da).....	7
Tablo 10. Türkiye Patates Tüketimi	7
Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye Patates İhracatı (ton).....	8
Tablo 12. Patates Girdi Pariteleri	9

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Patates Ekim Alanında Önemli Ülkeler (%).....	2
Şekil 2. Patates Üretiminde Önemli Ülkeler (%)	2
Şekil 3. Dünya Patates Ekim Alanı, Üretim ve Verim.....	3
Şekil 4. Patates İthalatında Önemli Ülkeler (%).....	4
Şekil 5. Patates İhracatında Önemli Ülkeler (%)	4
Şekil 6. Türkiye’de Patates Ekimi Yapan Önemli İller	6
Şekil 7. Türkiye’de Patates Üretimi Yapan Önemli İller	6
Şekil 8. Türkiye Patates Ekim Alanı, Üretimi ve Verim.....	7
Şekil 9. Türkiye Patates Ortalama Fiyatları	8

1. Giriş

Güney Amerika'nın And dağlarından neredeyse tüm dünyaya yayılan patates, dünyanın giderek büyüyen açlık sorununa cevap verebilecek önemli bitkilerin başında gelmektedir. Bir asır kadar önce Avrupa üzerinden Türkiye'nin batı bölgelerine giren patates, 150 yıl kadar önce Rusya ve Kafkaslar üzerinden doğu bölgelerimize girmiştir. Bugün Türkiye'nin hemen her yerinde yetiştirilebilmekle beraber, özellikle Orta Anadolu'da yetişen önemli bir üründür. Patates, bir çapa bitkisi olduğu için ekim nöbeti içerisinde önemli bir yeri vardır. Özellikle, hafif yapılı topraklarda ekim nöbetine sokulabilecek en iyi bitkilerden biri olan patates kendisinden sonra ekilecek bitkiye temiz ve havalanmış bir toprak bırakmaktadır.

Patates; dünya ve Türkiye için, hem taze hem de kendisinden elde edilen yan ürünlerle insan beslenmesinde ve girdi niteliği ile endüstri bakımından önemli bir tarımsal üründür. Yapılan çalışmalara göre, birim alan başına buğdaydan %75 ve pirinçten %58 daha fazla gıda enerjisine sahip olan patates, üretim alanları başına pirinçten %78, buğdaydan %54 daha fazla protein sağlar. Beslenme değeri olan gıda enerjisi, birim üretim ve gıda miktarı ile kıyaslandığında başka hiçbir ürün bulunmamaktadır ve dünyanın ılıman, tropikal ve subtropik iklim bölgelerinde yetişmektedir (Camire vd., 2009).

Patates hem taze hem de tarıma hammadde sağlaması yönüyle de dünyadaki ekim alanını ve üretim alanını günden güne sağlamlaştıran bir ürün olarak karşımıza çıkmaktadır. Giderek artan dünya nüfusu ve sınırlı tarım alanları düşünüldüğünde, birim alandan elde edilen ürünün miktarı ve daha çok insanın ihtiyacını karşılayabilir nitelikte olması bakımından patates bugün gıda güvencesi noktasında dünyanın önemsedığı bir üründür. Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) patatesin insanlık için ne kadar önemli olduğunu vurgulamak ve bu farkındalığı yaratmak adına 2008 yılını Patates yılı olarak ilan etmiş ve bu konuda da başarılı çalışmalar yapılmıştır.

2. Dünyada Durum

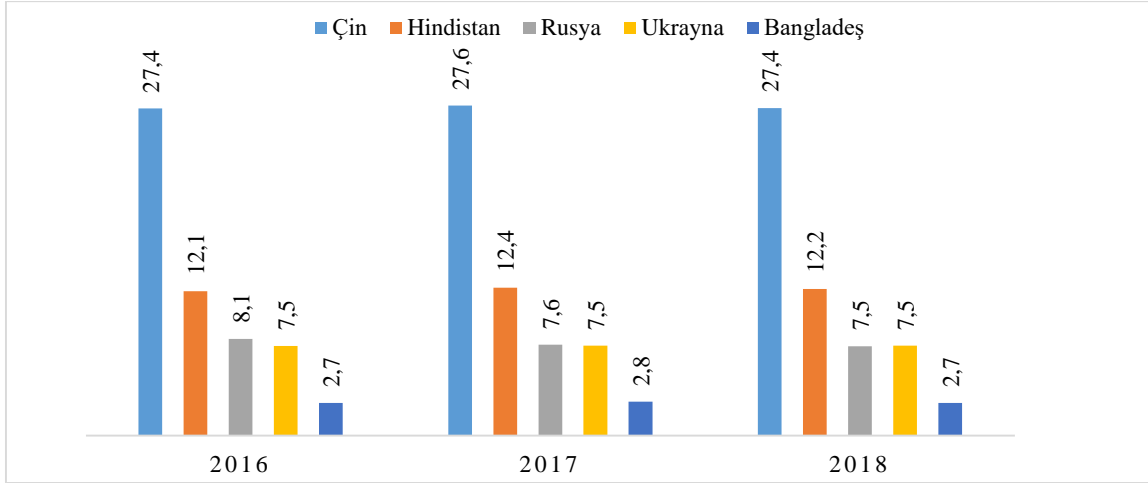
2.1. Dünya Patates Ekim Alanı

FAO verilerine göre 2018 yılında dünyada yaklaşık 17,6 milyon ha alanda patates yetiştirilmektedir (Tablo 1). Dünyada en fazla ekim alanına sahip olan ülke ise yaklaşık 4,8 milyon ha ile Çin'dir. Çin'i sırasıyla 2,151 milyon ha ile Hindistan, 1,313 milyon ha alan ile Rusya takip etmektedir.

Tablo 1. Ülkelere Göre Dünya Patates Ekim Alanı (bin ha)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	4.910	4.786	4.802	4.860	4.811
Hindistan	2.024	2.076	2.117	2.179	2.151
AB	1.714	1.685	1.715	1.760	1.724
Rusya	2.101	2.112	1.416	1.336	1.313
Ukrayna	1.343	1.291	1.312	1.323	1.320
Bangladeş	462	471	475	500	477
ABD	425	427	420	423	414
Diğer	5.051	5.151	5.294	5.243	5.369
Dünya	18.030	17.999	17.551	17.624 0	17.579

Kaynak: Ek Tablo 1

Şekil 1. Patates Ekim Alanında Önemli Ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 1

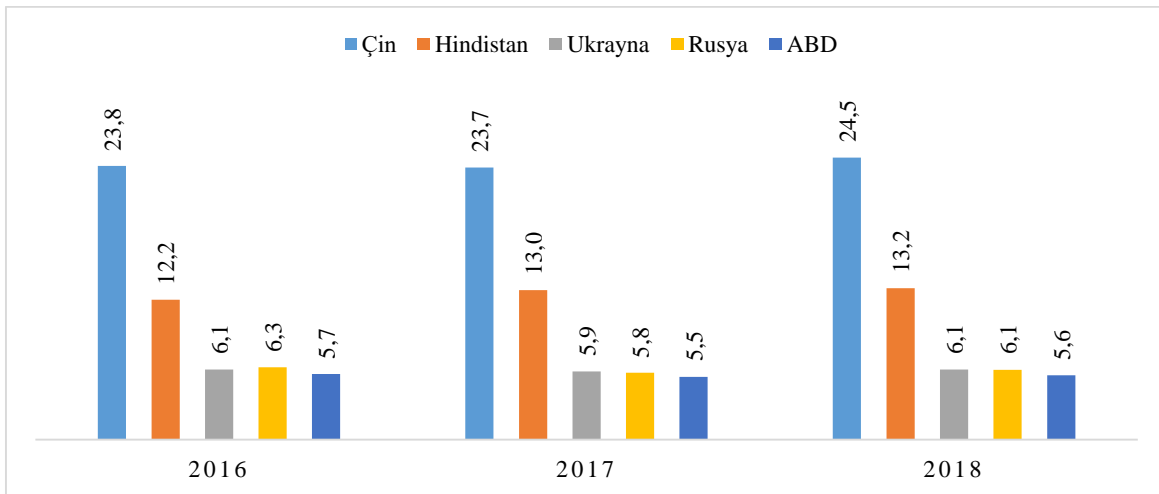
2.2. Dünya Patates Üretimi

FAO verilerine göre, 2018 yılında patates üretimi yaklaşık olarak toplam 368 milyon ton olup ortalama verim 20,944 ton/ha'dır. Dünya patates üretiminde 2018 yılı itibariyle 90 milyon tonluk üretim ile Çin ilk sırada yer alırken, 48 milyon ton ile Hindistan ikinci, 22 milyon ton ile Ukrayna üçüncü sırada yer almaktadır. Son 5 yılda dünya patates üretiminde söz sahibi olan ülkelerin Çin ve Hindistan olduğu görülmektedir. Dünyada lider konumda olan Çin, 2018 yılında dünya toplam patates üretiminin %24,5'ini karşılamaktadır.

Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Patates Üretimi (bin ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	84.156	82.618	84.929	88.482	90.259
AB	60.719	53.873	56.496	62.464	52.253
Hindistan	46.395	48.009	43.417	48.605	48.529
Ukrayna	23.693	20.839	21.750	22.208	22.504
Rusya	31.501	33.646	22.463	21.708	22.395
ABD	20.057	20.013	20.426	20.453	20.607
Diğer	103.446	106.750	107.471	109.854	111.622
Dünya	369.967	365.748	356.952	373.774	368.169

Kaynak: Ek Tablo 2

Şekil 2. Patates Üretiminde Önemli Ülkeler (%)

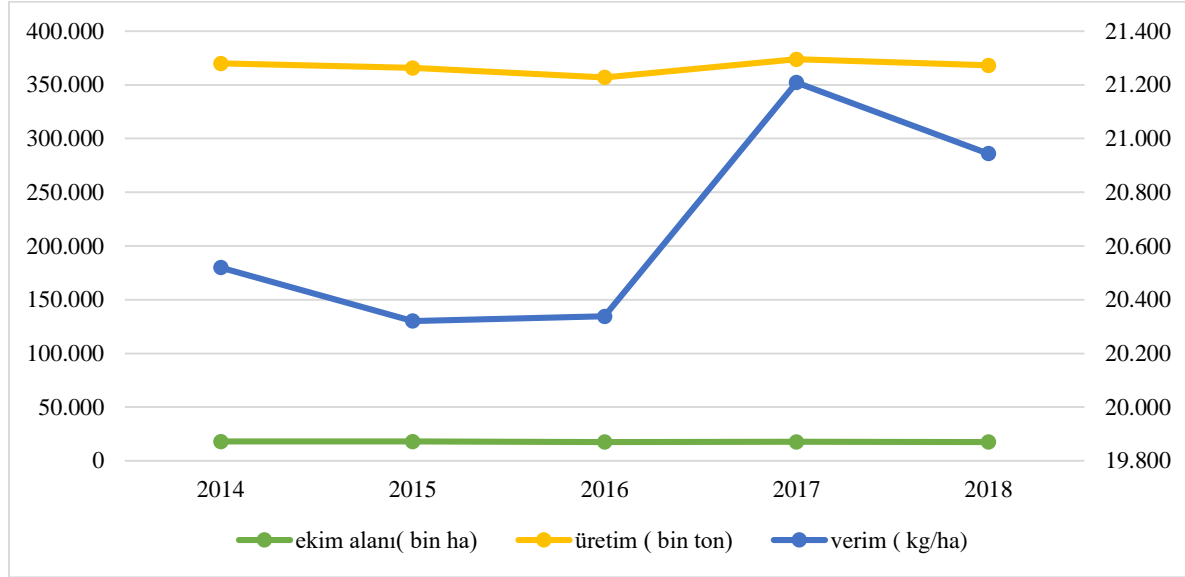
Kaynak: Ek Tablo 2

Tablo 3. Yıllara Göre Dünya Patates Verimi (kg/da)

Yıllar	2014	2015	2016	2017	2018
Verim (kg/da)	2052	2032	2033	2120	2094

Kaynak: FAO (10.08.2020)

Dünya patates üretimi yıllar itibariyle verimdeki artış ve azalışa paralel değişimler göstermiştir. 2017 yılında ekilen alanda bir önceki yıla göre %32'lik bir düşüş olmasına karşın üretimin %4,7 arttığı görülmektedir. Buna bağlı olarak üretimdeki artışın sebebi olarak 2017 yılındaki verim artışı olduğu görülmektedir (Şekil 3). FAO verilerine göre 2018 yılında en yüksek verime sahip ülkeler sırasıyla Kuveyt (6232 kg/da), Yeni Zellanda (5041 kg/da), ABD (4976 kg/da)'dır. Türkiye ise 2018 yılında 3348 kg/da ile 2094 kg/da olan dünya ortalamasının üzerinde bir verime sahiptir.

Şekil 3. Dünya Patates Ekim Alanı, Üretim ve Verim

Kaynak: Ek Tablo 1-2-3

2.3. Dış Ticaret

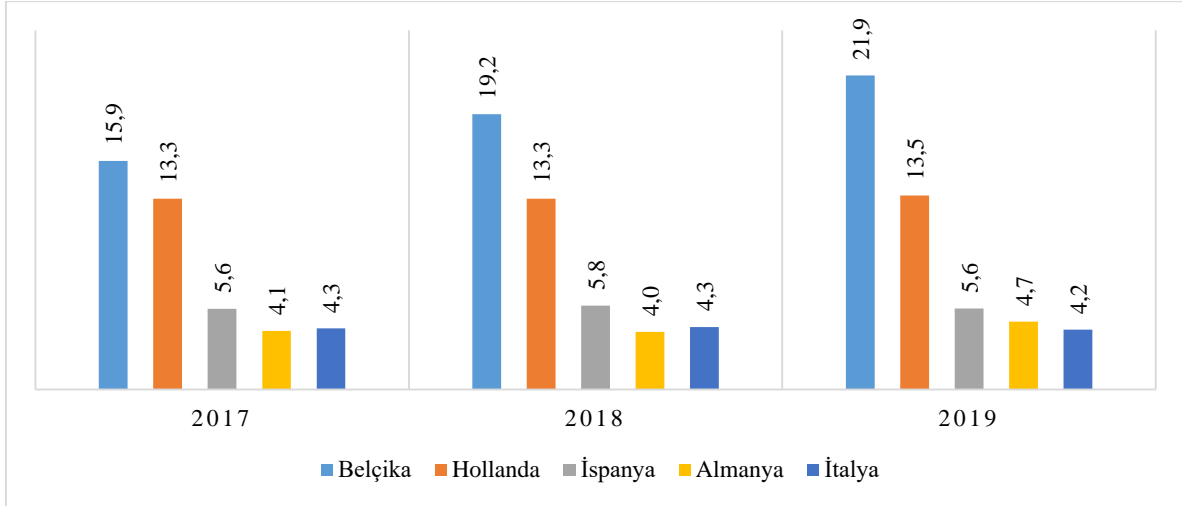
2.3.1. İthalat

Dünyada 2019 yılında 13 milyon 635 bin ton patates ithalatı yapılmaktadır. Patates ithalatı yapan ülkeler içerisinde 2019 yılı verilerine göre Belçika yaklaşık 3 milyon ton ile ilk sırayı almaktadır. Belçika'yı sırasıyla 1,841 milyon ton ile Hollanda, 0,77 milyon ton ile İspanya ve 0,643 milyon ton ile İspanya izlemektedir (UNCOMTRADE, 2020). 2015 yılına göre 2019 yılında ithalat artışı en fazla Belçika (%107), Hollanda (%31), Almanya (%47) ve İspanya (%23) da yaşanmıştır. Yıllar itibariyle ithalat değişimleri incelendiğinde başlıca ithalatçı ülkelerden 2015 yılına oranla ithalatını en fazla azaltan ülke ise İtalya (%5) olmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Ülkelere Göre Dünya Patates İthalatı (bin ton)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
Belçika	1.438	1.858	2.027	2.486	2.980
Hollanda	1.409	1.636	1.692	1.723	1.841
İspanya	626	666	715	757	770
Almanya	436	498	519	520	643
İtalya	594	561	543	563	567
Diğer	6.449	6.696	7.239	6.915	6.834
Dünya	10.951	11.915	12.735	12.965	13.635

Kaynak: Ek Tablo 3

Şekil 4. Patates İthalatında Önemli Ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 3

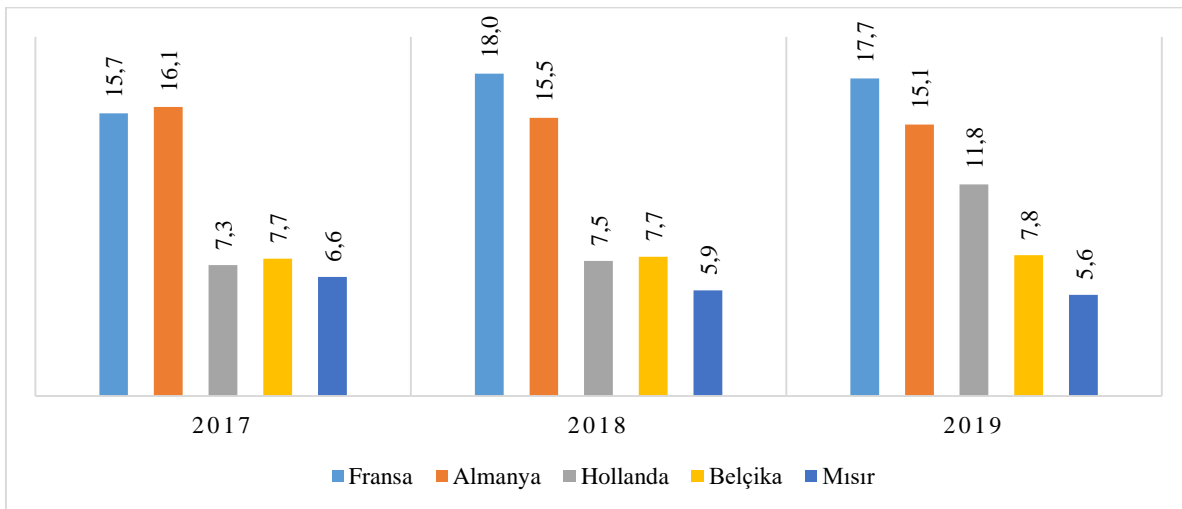
2.3.2. İhracat

Dünya patates üretiminde öne çıkan ülkeler sırasıyla Çin, Hindistan, Rusya, Ukrayna ve ABD'dir. Bu ülkelerde patates daha çok iç tüketime yönelik üretilmektedir. 2019 Trade Map verilerine göre Dünya patates ihracatında yaklaşık 2,1 milyon ile 1. Sırada Fransa yer almaktadır. Fransa'yı yaklaşık olarak 1,8 milyon ton ile Almanya ve 1,4 milyon ton ile Hollanda takip etmektedir. 2019 yılında Fransa'nın dünya ihracatındaki payı %17,7 Almanya'nın %15,1 ve Hollanda'nın ise %11,8'dir.

Tablo 5. Ülkelere Göre Dünya Patates İhracatı (bin ton)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
Fransa	1.831	1.714	1.855	2.123	2.097
Almanya	1.619	1.746	1.896	1.832	1.792
Hollanda	712	1.016	858	889	1.397
Belçika	810	915	901	916	929
Mısır	569	401	781	695	667
Diğer	4.602	5.338	5.491	5.369	4.979
Dünya	10.143	11.130	11.782	11.826	11.861

Kaynak: Ek Tablo 4

Şekil 5. Patates İhracatında Önemli Ülkeler (%)

Kaynak: Ek Tablo 4

2.4. Patates Üretici Fiyatları

FAO dünya patates üretici fiyatlarına bakıldığında, 2018 yılında en yüksek patates fiyatının Cabo Verde (2039 \$/ton), en düşük fiyatının ise Polonya (118 \$/ton) olduğu görülmektedir. 2018 yılında dünya’da önemli patates üretici ve ihracatçı ülkelerin üretici fiyatlarının Fransa’da 522 \$/ton, Belçika’da 268 \$/ton, Rusya’da 200 \$/ton ve Almanya’da 200 \$/ton olduğu görülmektedir (Tablo 6). Türkiye’nin 2015 yılına oranla 2018 fiyatlarında %60’lık bir düşüş olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Önemli İhracatçı ve Üretici Ülkelerde Patates Üretici Fiyatları (\$/ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Fransa	243	330	396	273	522
Belçika	41	115	210	128	268
Rusya	336	217	153	199	200
Almanya	204	193	221	197	200
ABD	196	193	200	202	187
Hollanda	135	128	190	178	183
Ukrayna	183	112	103	124	138

Kaynak: Ek Tablo 6

3. Türkiye’de Durum

Patates, genel olarak bir ılıman-serin iklim bitkisi olmasına rağmen geniş bir adaptasyon yeteneğine sahiptir. Türkiye sahip olduğu agro-ekolojik zenginlik sayesinde patates üretimi açısından oldukça ayrıcalıklı bir konumdadır (Hall, 2013). Türkiye sahip olduğu agro-ekolojik zenginlik sayesinde patates üretimi açısından oldukça ayrıcalıklı bir konumdadır. Bu nedenle de ülkenin hemen her yöresinde yılın belirli dönemlerinde patates üretimi mümkün olmakta, Nisan ayından başlayarak Aralık ayı sonuna kadar patates hasadı devam etmektedir. Türkiye’nin 2015 yılına oranla 2018 fiyatlarında %60’lık bir düşüş olduğu görülmektedir.

3.1. Türkiye’de Patates Ekim Alanı

2019 yılında Türkiye patates ekim alanlarında %13’lük paya sahip olan Niğde 18 bin ha ile birinci sırada yer alırken, Konya 14 bin 354 ha ile ikinci, Afyonkarahisar ise 14 bin 216 ha ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 7). Patates ekim alanlarında 2015 yılına oranla 2019 yılında %8,4 civarında düşüş yaşanmıştır. Ekim alanlarında bu azalışın sebebi patates siğili (*Synchytrium endobioticum*) hastalığının artması ve yağışlardaki düzensizliktir.

Tablo 7. İllere Göre Türkiye Patates Ekim Alanları (ha)

İller	2015	2016	2017	2018	2019
Niğde	22.747	23.785	23.459	20.299	18.385
Konya	12.678	13.582	13.827	14.833	14.354
Afyonkarahisar	14.942	13.996	12.913	12.993	14.216
İzmir	11.467	10.497	11.167	9.380	11.210
Kayseri	7.701	8.493	9.111	10.003	11.084
Nevşehir	6.990	5.886	6.109	6.212	7.077
Adana	5.801	6.131	6.598	6.403	6.676
Sivas	7.670	6.943	6.023	5.920	5.850
Aksaray	6.943	6.685	5.835	5.530	5.625
Bolu	9.042	8.460	5.988	5.451	5.437
Diğer	47.898	40.425	41.856	38.913	40.983
Türkiye	153.879	144.884	142.884	135.937	140.897

Kaynak: Ek Tablo 7

Şekil 6. Türkiye’de Patates Ekimi Yapan Önemli İller %
Kaynak: TÜİK, 2020

3.2. Türkiye’de Patates Üretimi

Türkiye’de 2019 yılında yaklaşık 5 milyon tonluk patates üretilmiştir. Üretim ekim alanlarının azalması, fiyatlarda yaşanan dalgalanmalar, iklim koşulları gibi nedenlerden dolayı üretimde değişiklik göstermektedir. Üretimin, ekim alanında olduğu gibi Niğde 716 bin tonluk patates üretim ile birinci sırada yer alırken, Konya 600 bin ton ile ikinci, Afyonkarahisar ise 532 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 8). 2019 yılı Patates üretimi önceki yıla göre %9,4 oranında artmıştır.

Tablo 8. İllere Göre Türkiye Patates Üretimi (ton)

İller	2015	2016	2017	2018	2019
Niğde	674.773	892.297	732.188	732.188	716.180
Konya	493.748	549.802	611.957	611.957	599.699
Afyonkarahisar	434.929	476.900	455.352	455.352	532.410
Kayseri	287.835	305.470	385.913	385.913	451.798
İzmir	407.745	367.706	330.143	330.143	390.481
Nevşehir	301.039	255.773	269.620	269.620	321.301
Adana	219.221	221.397	219.076	219.076	251.408
Aksaray	242.302	210.959	202.371	202.371	239.650
Diğer	1.222.751	1.103.180	1.023.600	1.023.600	1.105.530
Türkiye	4.760.000	4.750.000	4.800.000	4.550.000	4.979.724

Kaynak: Ek Tablo 8

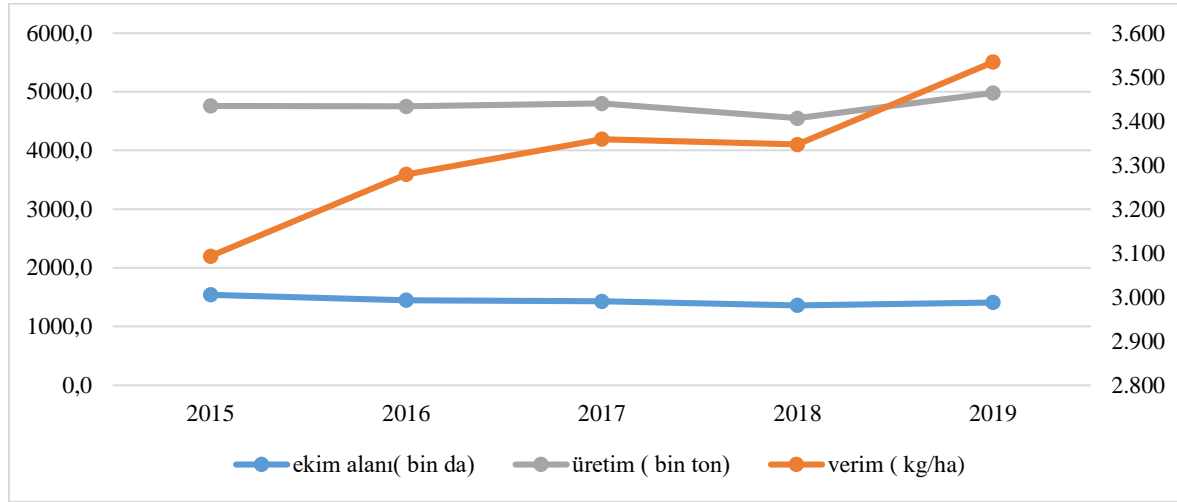
Şekil 7. Türkiye’de Patates Üretimi Yapan Önemli İller
Kaynak: TÜİK, 2020

Türkiye patates verimi 2015-2019 yılları arasında az da olsa değişmekle birlikte 2019 yılında bir önceki yıla göre %5,6 oranında artmıştır. 2015 yılında 3093 kg/da olan patates verimi, 2019 yılında 3534 kg/da'a artış göstermiştir. 2019 yılında patates verimi en yüksek iller sırasıyla Amasya (4760 kg/da), Nevşehir (4540 kg/da) ve Mersin (4274 kg/da), olup Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. Türkiye'de yıllar itibariyle patates üretimi ve ekim alanları karşılaştırıldığında, 2015 yılından 2019 yılına kadar birbirine paralellik görülmüştür.

Tablo 9. Türkiye Patates Verimi (kg/da)

Yıllar	2015	2016	2017	2018	2019
Verim (kg/da)	3.093	3.279	3.359	3.347	3.534

Kaynak: TÜİK (28.09.2020)

Şekil 8. Türkiye Patates Ekim Alanı, Üretimi ve Verim

Kaynak: Ek Tablo 7, 8, Tablo 9

3.3. Türkiye'de Patates Tüketimi

Son beş yılda patates tüketiminde dalgalanmalar gerçekleşmiş olup, 2018 yılı tüketimi 2014 yılına oranla %2,7 oranında artmış ve bir önceki yıla göre %5 oranında azalmıştır. Kişi başına tüketim ise 47-50 kg arasında değişim göstermiştir.

Tablo 10. Türkiye Patates Tüketimi

Yıllar	2014	2015	2016	2017	2018
Tüketim (bin ton)	3.760	4.119	3.825	4.064	3.860
Kişi Başına Tüketim (kg)	48,4	52,3	47,9	50,3	47,1

Kaynak: TÜİK, 2020

3.4. Türkiye'de Patates Dış Ticareti

3.4.1. İthalat

Patates ithalatında son beş yılda dalgalanmalar gösterdiği 2019 yılında ise diğer yıllara göre en fazla ithalat yapılmıştır. Tük verilerine göre 2015 yılında ithalat 7810 ton iken 2019 yılında 64 bin olmuştur. Son beş yılı değerlendirdiğimizde en düşük 2017 yılında 998 ton ithalat yapılmıştır. 2019 yılı Mart ayında 200 bin tona kadar patateste 20 Nisan 2019 tarihine kadar gümrük vergisi sıfırlanmıştır. Patates siğil hastalığının artması ve fiyat dalgalanmaları sonucunda gümrük vergisinin sıfırlanmasıyla 2019 yılında diğer yıllara göre en yüksek ithalat yapılmıştır.

Türkiye 2019 yılında toplam 64.039 ton patates ithalatı gerçekleştirmiştir. Toplam ithalatın 54.521 tonunu (%85) Mısır'dan, 6.298 (%9,8) tonunu Pakistan'dan ve 952 (%1,5) tonunu Suriye'den yapılmıştır. 2019 yılında Türkiye'nin ithalat yaptığı ülkeler önceki yıllara göre değişmiştir.

3.4.2. İhracat

Türkiye'nin 2019 yılında yaklaşık 144 bin ton olan patates ihracatı, bir önceki yıla göre %41,7 azalmıştır. Türkiye patates ihracatında 2019 yılında Irak, Suriye ve Tunus ilk sıralarda yer almaktadır (Tablo 11). 07 Ocak 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan "İhracatı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ" ile patates ihracı ön izne bağlı mallar listesine eklenmiştir. Bu kararın amacı ülkemizde patates arz açığı oluşmaması, dış talebin iç piyasa fiyatlarını etkilememesi ve tüketici fiyatlarında dalgalanma yaşanmaması amacıyla ihracatın ön izne bağlanmasıdır. "İhracata herhangi bir yasaklama getirmemiş olup, ülkemizin üretim, tüketim, stok, ihtiyaç ve yurt içi-yurt dışı piyasa fiyatlarının düzenli olarak takip edilerek, söz konusu ürünlerin ihracatının ön izne bağlanmasını içermektedir." 2020 Mart ayında başlayan pandemi nedeniyle kontrollü olarak ihracat yapılmış olup yeni hasadın gerçekleşmesi sonucu rekolteadaki artış nedeniyle de 19 Temmuz 2020 tarihinde yayımlanan Tebliğ ile ön izne tabi olmaktan çıkarılmıştır.

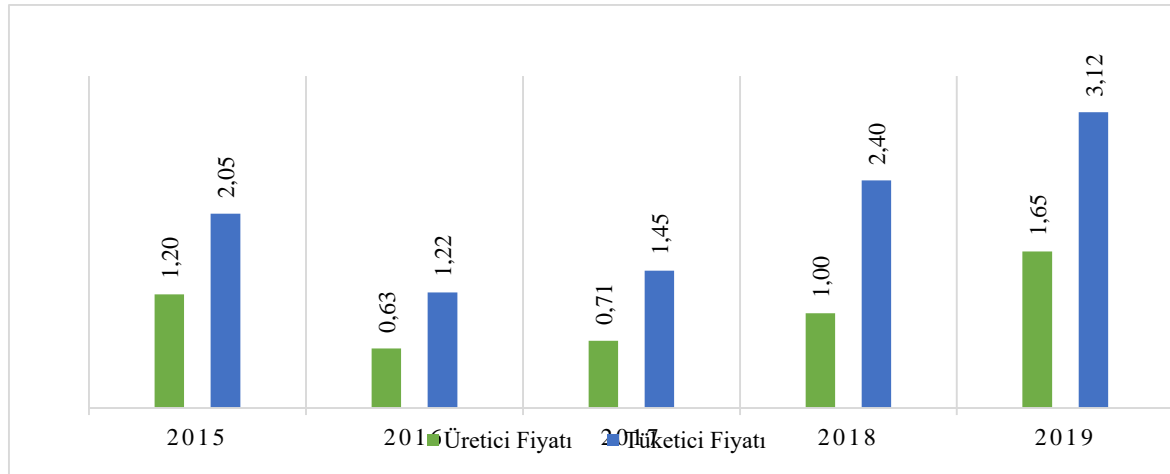
Tablo 11. Ülkelere Göre Türkiye Patates İhracatı (ton)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
Irak	8.665	40.038	91.237	134.470	62.493
Suriye	851	100.747	67.003	72.159	48.536
Tunus	-	-	-	-	14.860
BAE	-	10.120	3.135	3.761	7.511
Gürcistan	1.919	26.580	14.336	13.294	3.422
Diğer	1.848	13.171	24.776	22.446	6.646
Toplam	13.283	190.656	200.488	246.130	143.468

Kaynak: Ek Tablo 9

3.5. Türkiye Patates Fiyatları

Patates fiyatları en çok dalgalanma gösteren ürünlerden biridir. Patatesin üretim kararında bir önceki yılın fiyatları önemli rol oynamaktadır. 2019 yılında 1,65 TL/kg olan üretici fiyatı bir önceki yıla göre %65 oranında artmıştır. 2019 yılı tüketici fiyatı ise bir önceki yıla göre %30 artarak 3,12 TL/kg, olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 9. Türkiye Ortalama Patates Fiyatları (TL/kg)

Kaynak: TÜİK, 2020

3.6. Türkiye'de Patates Destekleme Politikaları

Türkiye'de çeşitli ürünlere uygulanan sertifikalı tohumluk kullanım desteği, mazot ve gübre desteği, organik tarım desteği patates için de uygulanmaktadır. 2019 yılı yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 80 TL/da, yurtiçi sertifikalı tohum üretim desteği 0,10 TL/kg, mazot ve gübre desteği 31 TL/da dır. Patates organik tarım desteğinde ve iyi tarım uygulamalarında ikinci kategoride olup

bireysel sertifikasyonda 40 TL/da, grup sertifikasyonun da ise 20 TL/da destek verilmektedir. Patates siğili görülen alanlarda gerekli şartları sağlayan çiftçilere dekara 110 TL destek 2019 yılından itibaren başlamıştır.

3.7. Türkiye Patates Girdi Pariteleri

2019 yılında patates üretici fiyatı bir önceki yıla kıyasla %65 artmıştır. Destekler hariç patates/gübre ve patates/mazot paritelerinde, artış oranları 2019 yılında %36,4 ve %53 iken destekler dahil paritelerdeki artış oranları sırasıyla %33,3 ve %44,4'dir. 2019 yılında tohum fiyatının bir önceki yıla göre %8,9 azalış göstermiştir.

Tablo 12. Patates Girdi Pariteleri

	2015	2016	2017	2018	2019
Patates Fiyatı (TL/kg)	1,2	0,65	0,74	1,00	1,65
Patates Fiyatı + Destek (TL/kg)	1,22	0,67	0,78	1,03	1,66
Gübre Fiyatı (TL/kg) (A.S)	0,78	0,75	0,76	1,01	1,22
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,34	5,78	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	2,7	2,7	2,5	4,5	4,1
1 kg patates ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Patates/Gübre	1,54	0,87	0,97	0,99	1,35
Patates + destek/Gübre	1,56	0,89	1,01	1,02	1,36
Patates /Mazot	0,31	0,17	0,17	0,17	0,26
Patates + destek/Mazot	0,32	0,17	0,18	0,18	0,26
Patates /Tohum	0,44	0,24	0,3	0,22	0,40
Patates + destek/Tohum	0,45	0,25	0,31	0,23	0,40

Kaynak: TOB, 2020

4. Genel Değerlendirme

Patates, birim alandan fazla verim alınması, besin değerinin yüksek oluşu, sindiriminin kolaylığı, kullanım alanının geniş olması, her çeşit iklimde yetişmesi bakımından hemen hemen bütün dünya ülkeleri tarafından üretilmekte ve tüketilmektedir.

FAO verilerine göre 2018 yılında dünyada yaklaşık 17,6 milyon ha alanda patates yetiştirilmektedir. Dünya ekim alanında Türkiye 136 bin ha ekim alanıyla 27. Sıradadır. Türkiye Dünya üretiminde ise 19. sırada yer almaktadır. 2018 yılında dünya patates üretiminin %1,24'ü Türkiye'de gerçekleşmiştir.

Bitkisel üretim 2. tahminlerine göre patates üretimi 2020 yılında bir önceki yıla göre %4,4 artışla yaklaşık olarak 5,2 milyon tona çıkacaktır.

Türkiye'de patates üretici ve tüketici fiyatı en fazla dalgalanma gösteren ürünlerin başında gelmektedir. Patates hali hazırda tüketilen ürünlerden biridir. Bu durum Ülkemizde 2020 Mart ayında COVID-19 pandemisinin yaşanması itibarıyla patates fiyatlarını da etkilemiştir. 2020 Mart ayında 1,38 TL/kg olan üretici fiyatı nisan ayında 1,60 TL/kg 'a (%16); tüketici fiyatı ise Mart ayında 3,18 TL/kg'dan Nisan ayında 4,17 TL/kg 'a (%31) yükselmiştir.

Pandemi sürecinde tüketim alışkanlıklarında yaşanan değişikliklerin ardından, özellikle dondurulmuş gıdalara olan talepte büyük bir artış olmuştur. İhracatın taze olarak yapılması yerine katma değeri yüksek olan dondurulmuş ve işlenmiş ürün olarak yapılması için teşvik edilmesi ve yönlendirilmesi ülkemiz ekonomisi açısından önem arz etmektedir.

Ek Tablolar

Ek Tablo 1. Ülkelere Göre Dünya Patates Ekim Alanı (ha)

	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	4.910.410	4.785.580	4.802.400	4.859.920	4.810.888
Hindistan	2.024.000	2.076.000	2.117.000	2.179.000	2.151.000
Ukrayna	1.342.800	1.291.000	1.311.600	1.323.200	1.319.900
Rusya	2.101.461	2.111.613	1.425.570	1.335.560	1.313.495
Bangladeş	461.710	471.013	475.488	499.725	477.419
ABD	425.370	426.710	419.943	422.695	414.115
Nijerya	327.939	349.581	353.038	362.252	371.341
Peru	318.380	315.511	310.698	310.400	323.092
Polonya	276.927	300.355	309.896	329.323	297.484
Belarus	307.943	309.626	292.404	275.997	271.772
Almanya	244.800	236.700	242.600	250.500	252.200
Kenya	115.604	133.532	145.967	192.341	217.315
Kore Cumhuriyeti	133.606	144.491	235.333	157.569	215.390
Fransa	168.519	167.505	179.129	194.055	199.886
Nepal	205.725	197.037	199.971	194.115	195.268
Pakistan	159.831	170.517	177.297	179.620	193.992
Kazakistan	185.103	189.814	186.242	182.895	192.326
Tanzanya Cumhuriyeti	189.635	175.420	170.467	189.955	190.053
Bolivya	176.363	179.553	181.708	178.144	180.802
Mısır	172.005	183.776	158.248	174.311	176.670
Diğer	3.781.643	3.783.398	3.856.477	3.832.083	3.814.264
Dünya	18.029.774	17.998.732	17.551.476	17.623.660	17.578.672

Kaynak : (FAO, 2020)

Ek Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Patates Üretim (ton)

	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	84.155.500	82.618.357	84.928.500	88.481.500	90.259.155
Hindistan	46.395.000	48.009.000	43.417.000	48.605.000	48.529.000
Ukrayna	23.693.350	20.839.270	21.750.290	22.208.220	22.503.970
Rusya	31.501.354	33.645.799	22.463.487	21.707.645	22.394.960
ABD	20.056.500	20.012.720	20.426.359	20.453.438	20.607.342
Bangladeş	8.950.000	9.254.285	9.474.099	10.215.957	9.744.412
Almanya	11.607.300	10.370.200	10.772.100	11.720.000	8.920.800
Fransa	8.085.184	7.119.837	6.954.983	8.547.354	7.870.973
Polonya	7.689.180	6.313.669	8.872.445	9.171.733	7.478.184
Hollanda	7.100.258	6.651.692	6.534.338	7.391.881	6.029.734
Belarus	6.279.715	5.995.298	5.984.069	6.414.755	5.865.123
Kanada	5.643.277	5.874.839	5.920.143	5.970.096	5.790.838
İran	4.988.655	5.140.623	4.995.327	5.120.244	5.321.188
Peru	4.704.987	4.704.976	4.514.239	4.776.294	5.121.110
Birleşik Krallık	5.911.000	5.644.000	5.395.000	6.218.000	5.028.000
Mısır	4.611.065	4.955.445	4.113.441	4.841.040	4.896.476
Cezayir	4.673.516	4.539.577	4.759.677	4.606.402	4.653.322
Pakistan	2.901.029	3.997.579	3.977.595	3.852.897	4.591.776
Türkiye	4.166.000	4.760.000	4.750.000	4.800.000	4.550.000
Kazakistan	3.410.536	3.521.048	3.545.695	3.551.114	3.806.992
Diğer	73.443.126	71.780.013	73.403.701	75.120.664	74.205.559
Dünya	369.966.532	365.748.227	356.952.488	373.774.234	368.168.914

Kaynak : FAO ,2020

Ek Tablo 3. Ülkelere Göre Dünya Patates İthalat Miktarı (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Belçika	1.438.327	1.857.716	2.026.645	2.486.412	2.980.213
Hollanda	1.408.888	1.685.742	1.691.583	1.723.482	1.841.380
İspanya	625.760	665.845	715.347	757.023	769.644
Almanya	435.589	498.423	518.898	520.181	643.084
İtalya	593.861	561.278	542.727	563.138	567.031
Fransa	357.155	405.712	387.655	346.767	371.014
Portekiz	365.648	393.557	323.579	427.419	360.836
ABD	335.137	420.925	428.026	413.215	346.270
Nepal	189.175	244.645	290.335	250.419	304.322
Rusya	507.588	268.466	533.639	555.779	291.178
Özbekistan	-	-	193.623	224.674	282.224
Polonya	125.514	115.585	92.115	127.860	256.577
Malezya	213.313	229.713	232.527	226.853	247.349
Kanada	140.008	136.296	172.352	150.153	220.203
Çek Cumhuriyeti	217.859	211.809	197.556	192.629	216.771
Arap Emirlikleri	233.299	260.523	240.839	254.934	196.075
Romanya	103.564	159.054	129.243	139.710	195.400
Birleşik Krallık	254.765	240.234	204.504	164.925	194.821
Yunanistan	123.930	123.040	156.830	152.891	191.464
Ukrayna	477	7.512	1.601	4.018	178.329
Diğer	3.281.293	3.428.653	3.655.007	3.282.917	2.980.952
Dünya	10.951.150	11.914.728	12.734.631	12.965.399	13.635.137

Kaynak : (Trade Map, 2020)

Ek Tablo 4. Ülkelere Göre Dünya Patates İhracatı (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Fransa	1.831.475	1.713.686	1.854.856	2.123.493	2.096.550
Almanya	1.618.843	1.745.948	1.895.972	1.832.134	1.761.585
Hollanda	711.580	1.016.337	857.869	889.279	1.397.157
Belçika	809.659	915.029	901.470	916.399	929.249
Mısır	569.120	401.043	780.737	695.405	667.195
Pakistan	464.734	397.141	414.671	688.015	618.290
ABD	394.522	473.877	496.097	462.568	520.524
Çin	400.081	410.299	509.921	447.454	503.178
Hindistan	191.714	218.938	335.307	335.041	417.048
Kanada	382.222	461.998	457.437	449.477	373.561
Rusya	144.394	215.114	166.737	147.652	289.383
İspanya	274.717	259.704	286.005	248.452	268.957
Kazakistan	3.092	48.920	267.574	141.694	256.302
Birleşik Krallık	184.830	189.342	176.167	167.833	241.768
Güney Afrika	155.667	116.595	147.567	145.673	158.619
Türkiye	13.283	191.136	200.488	246.248	143.794
İtalya	104.358	130.525	116.546	81.981	107.846
Danimarka	113.181	111.822	90.139	86.257	103.229
Morokko	28.469	45.542	42.925	49.747	89.399
Guatemala	77.743	72.948	77.496	81.126	75.544
Diğer	1.815.743	1.994.275	1.706.603	1.590.248	842.251
Dünya	10.289.427	11.130.219	11.782.584	11.826.176	11.861.429

Kaynak : Trade Map, 2020

Ek Tablo 5. Ülkelere Göre Dünya Patates İhracat Değeri (1000 \$)

	2015	2016	2017	2018	2019
Fransa	394.962	531.848	509.233	540.541	693.398
Hollanda	177.298	303.691	278.037	260.594	446.145
Çin	227.406	226.260	279.997	259.664	396.697
Almanya	235.527	309.397	339.104	336.362	384.482
Mısır	218.135	144.228	263.079	197.278	259.484
ABD	175.682	197.241	213.295	226.461	242.615
Kanada	151.404	198.858	209.602	222.524	201.589
Belçika	134.928	179.932	177.363	161.896	188.029
İspanya	98.546	123.602	98.457	99.602	128.174
Pakistan	122.499	78.150	80.964	121.291	114.157
Birleşik Krallık	73.716	83.204	68.894	79.057	108.872
Hindistan	49.572	59.226	57.901	56.669	76.026
İtalya	48.475	70.338	56.404	45.663	68.246
Kıbrıs	39.513	51.780	53.348	49.684	53.668
İsrail	83.585	94.363	82.929	67.837	50.900
Güney Afrika	38.569	42.190	47.030	42.935	39.522
Slovenya	3.813	8.440	6.930	9.341	31.313
Rusya	13.717	21.247	19.995	15.740	31.163
Danimarka	34.668	31.053	24.242	34.899	29.811
Azerbaycan	20.950	15.789	25.822	29.628	26.822
Diğer	492.265	424.215	515.142	491.855	316.263
Dünya	2.835.230	3.195.052	3.407.768	3.349.521	3.887.376

Kaynak: Trade Map, 2020

Ek Tablo 6. Dünya Patates Üretici Fiyatları (\$/ton)

	2014	2015	2016	2017	2018
Cabo Verde	2414	2048	2044	1948	2039
Jamaika	972	1230	1079	1018	1322
Benin	-	-	1522	1408	1242
İzlanda	1011	809	903	951	1002
Kosta Rika	813	931	813	936	950
Yeni Kaledonya	-	862	889	915	949
Japonya	753	944	1314	1009	775
Endonezya	701	661	761	829	766
Zambia	828	654	-	-	750
Mauritius	710	620	619	648	722
Mali	934	749	784	852	702
Uruguay	838	900	713	746	639
İsrail	694	596	532	667	636
Sri Lanka	690	642	615	634	609
Filipinler	619	467	784	595	603
Fiji	737	524	501	677	599
Yunanistan	603	536	545	512	565
Şili	440	514	369	285	528

Kaynak : FAO, 2020

Ek Tablo 7. İllere Göre Türkiye Patates Ekim Alanları (da)

	2015	2016	2017	2018	2019
Niğde	227466	237851	234590	202990	183850
Konya	126780	135824	138269	148333	143540
Afyonkarahisar	149424	139956	129131	129925	142163
İzmir	114671	104974	111665	93804	112100
Kayseri	77007	84931	91106	100028	110839
Nevşehir	69901	58856	61085	62118	70773
Adana	58011	61306	65976	64033	66761
Sivas	76702	69434	60229	59202	58495
Aksaray	69425	66854	58350	55300	56250
Bolu	90422	84603	59876	54508	54368
Bitlis	53859	45159	43960	42305	50095
Erzurum	33244	31293	34326	35124	35705
Trabzon	33723	33174	32614	32295	31497
Tokat	29236	28282	28616	24291	21436
Eskişehir	14119	15750	21284	18412	20252
Hatay	16927	26513	35041	19169	18379
Çorum	16074	12155	12121	12935	17792
Ordu	20148	18921	19927	19662	17597
Gümüşhane	22005	19144	19263	18979	17080
Karaman	9375	9123	9890	10212	15580
Diğer	230268	164469	161516	155748	164415
Türkiye	1538787	1448572	1428835	1359373	1408967

Kaynak: TÜİK, 2020

Ek Tablo 8. İllere Göre Türkiye Patates Üretim Alanları (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Niğde	674773	892297	835200	732188	716180
Konya	493748	549802	567076	611957	599699
Afyonkarahisar	434929	476900	473016	455352	532410
Kayseri	287835	305470	351270	385913	451798
İzmir	407745	367706	396130	330143	390481
Nevşehir	301039	255773	249626	269620	321301
Adana	219221	221397	241196	219076	251408
Aksaray	242302	210959	207810	202371	239650
Bitlis	212490	163992	154696	150043	190511
Sivas	263167	202524	182149	169737	180756
Bolu	249603	226919	164778	150327	133681
Erzurum	78516	72173	75708	85729	88725
Eskişehir	45228	49492	86542	59845	79119
Hatay	70231	109961	148858	71145	69230
Çorum	37734	41821	41675	40784	55555
Karaman	28857	28027	31067	38193	54082
Tokat	70764	67902	72542	61385	53855
Trabzon	38689	46487	44395	50893	50317
Kahramanmaraş	14356	18595	24874	38193	43235
Gümüşhane	46387	43862	43583	41686	38302
Diğer	7628068	7317465	7521791	7250204	8087759
Türkiye	4760000	4750000	4800000	4550000	4979824

Kaynak: TÜİK, 2020

Ek Tablo 9. Ülkelere Göre Türkiye Patates İhracatı (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Irak	8665	40038	91237	134470	62493
Suriye	851	100747	67003	72159	48536
Tunus	-	-	-	-	14860
BAE	-	10120	3135	3761	7511
Gürcistan	1919	26580	14336	13294	3422
Azerbaycan	1611	1949	13787	16571	1199
Katar	-	1043	897	966	1148
Bulgaristan	172	3842	1159	485	1082
Suudi Arabistan	-	440	7	1046	994
Umman	-	1286	-	771	638
Ukrayna	-	-	49	1	572
Libya	-	-	-	-	432
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	21	340	100	1094	245
Kuveyt	-	1300	83	520	164
Bosna-Hersek	-	89	20	58	42
Moldova	-	-	-	-	41
Benin	-	112	-	-	29
Bahreyn	-	111	366	54	27
Güney Afrika Cumhuriyeti	-	-	-	-	25
İran	-	-	-	72	5
Türkiye	13283	190656	200488	246130	143468

Kaynak: TÜİK, 2020

Kaynaklar

Arıoğlu, H., Çalışkan, M.E., Onaran H. 2010. "Türkiye'de Patates Üretimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri", IV. Ulusal Patates Kongresi, Niğde.

Camire, M. E., Kubow, S. And Donnelly, D. J., 2009. "Potatoes and Human Health", Critical Reviews in Food Science and Nutrition, 49(10), 823-840.

FAO, 2020. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division <http://faostat.fao.org>, (Erişim Tarihi: 02.09.2020)

Hall, F.R. 2013. Contributions of Robert E. Horton. In History of Geophysics: Volume 3 (eds C.S. Gillmor, E.R. Landa, S. Ince and W. Back). doi:10.1029/HG003p0113

TOB, 2020. Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, Ürün Masaları Patates Bülteni (Erişim Tarihi : 01/10/2020).

TÜİK, 2020. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>, (Erişim Tarihi:19.08.2020).

UNCOMTRADE, 2020. www.trademap.org, (Erişim: 20.08.2020).

Yılmaz, H., Demircan, V., Erel, G. 2006. "Bazı Önemli Patates Üreticisi İllerde Patates Üretim Maliyeti ve Gelirinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 1(1), 22-32.